

Tanulási zavarral élők az iskolapadban 2008-2022

Magyar Pedagógiai Társaság

Diszlexiás Gyermek Fejlesztéséért Szakosztály

Turcsik Katalin
Kapitány Ervin Pál

(Halmozottan) hátrányos helyzetű tanuló

Tartós gyógykezelés alatt álló tanuló

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓ

Különleges bánásmódot
igénylő tanuló

Beilleszkedési,
tanulási, magatartási
nehézség

Sajátos nevelési
igényű tanuló

Tehetséges
tanuló

Mozgásszervi fogyatékoság
Érzékszervi fogyatékoságok
Egyéb pszichés fejlődési zavar
Értelmi fogyatékoság
Beszéd fogyatékoság
Halmozott fogyatékoság
Autizmus spektrum zavar

Tanulási zavar
(diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia)
Figyelemzavar
Magatartásszabályozási zavar

Helyzetjelentés 2008.

- Nő a tanulási zavarral élők száma
- A törvényi-jogszabályi előírások viszonylag korszerűek, de betartásukat nem teszik lehetővé a pénzügyi és szakmai lehetőségek
- Óvoda – szűrés diszlexia-veszélyeztetettségre
- Meixner Ildikó diszlexia-prevenációs olvasástanítási módszere – kezd elterjedni
- Tanórai differenciálás – kevésbé jellemző (eszköztelenség)
- Iskolai fejlesztés – felsős korban már kevésbé jellemző
- Középiskola – van néhány iskola, amelyik felvállalja a tanulási zavarral élők oktatását
- Felsőoktatás – törvényi szabályozásra került, gyógypedagógiai koordinátorok működnek
- Felnőttoktatás – még szinte „érintetlen” terület, de a jogszabályi háttér már kialakulóban
- Kompetenciamérés – az SNI tanulók 2007-ig nem vettek benne részt
- SNI a) – SNI b) : a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető /nem visszavezethető, tartós és súlyos rendellenessége
- A diagnosztikai eljárások még nem alkalmasak az organikus háttér feltárására
- A köztudatban még nem teljes a diszlexia jelenségének megértése, elfogadása

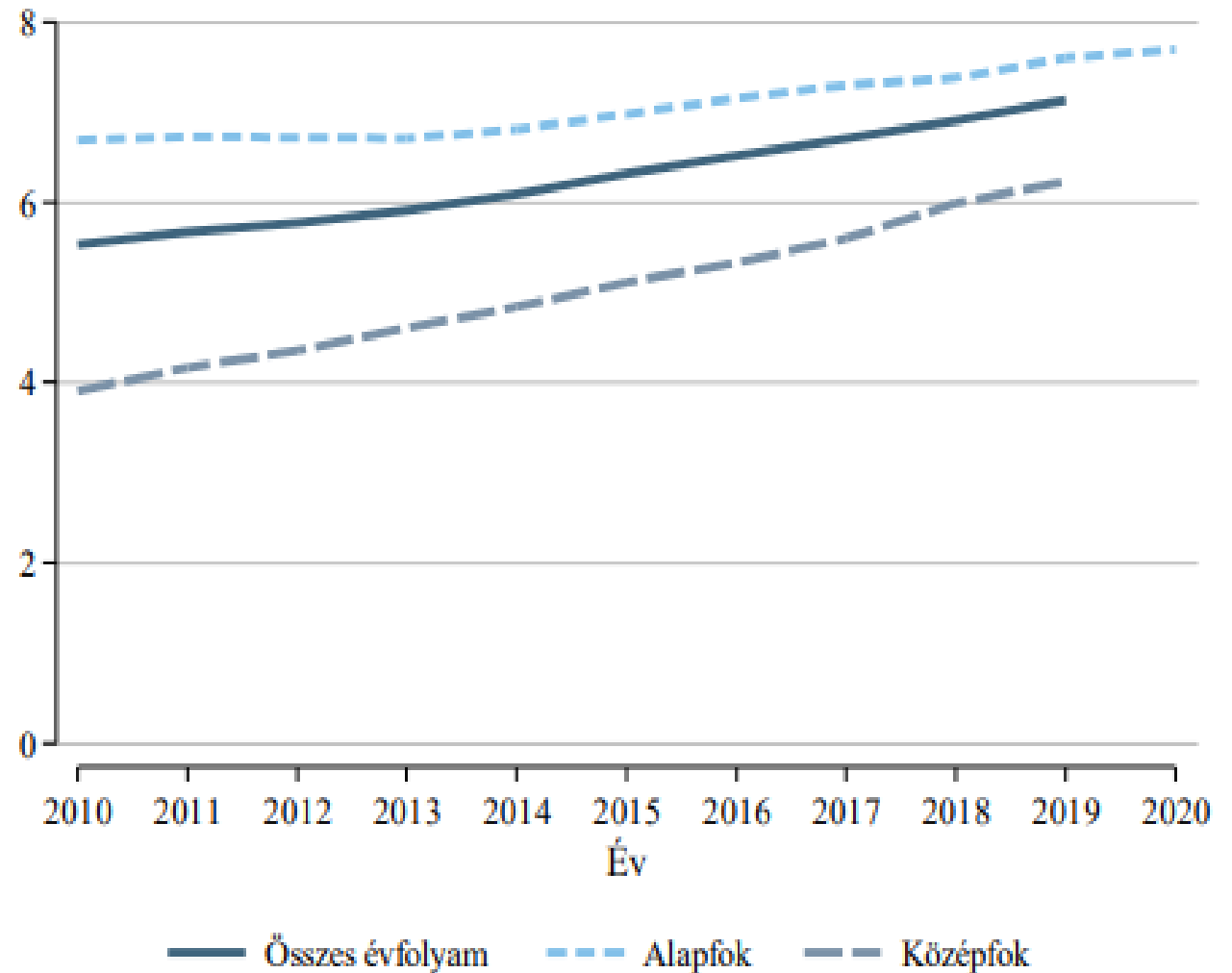
Helyzetjelentés 2022.

- Továbbra is nő a tanulási zavarral diagnosztizáltak száma
- Az óvodai szűrések köre kiterjedtebb (életkor és diagnosztikai eszközök fejlődése)
- Meixner Ildikó diszlexia-prevenációs olvasástanítási módszere – nagyon elterjedt, de nem kizárólagosan használt olvasástanítási módszer
- Tanórai differenciálás – továbbra is problémás témakör
- Általános iskolai fejlesztés (kapacitáshiány okán) gyakran hiányos
- Középiskolai szinten egyre több intézmény vállalja az integrációt
- Felsőoktatás – esélyegyenlőségi / fogyatékosügyi koordinátorok
- KRESZ-, nyelvvizsga – vannak igénybe vehető kedvezmények
- Kompetenciamérés – a tanulási zavarral élők részt vesznek benne (több idő), de eredményük nem számít bele az iskola jelentésébe
- A törvényi-jogszabályi előírások betartását nem teszik lehetővé a pénzügyi és szakmai lehetőségek (kevés a szakember)
- Diagnosztikai protokoll létezik, de még fejlesztésre szorul

Az integráció térnyerése – sajátos nevelési igény

A 2019/2020-as tanévben
középfokú oktatásban az **SNI-
tanulók** jelenleg 5,9%
(24 ezer fő)

Középfokon az SNI-tanulók közül a legtöbbet szakközépiskolákban tanulnak: az ebbe az iskolatípusba járó tanulók közel 12%-a (**7,8 ezer tanuló**) sajátos nevelési igényű.

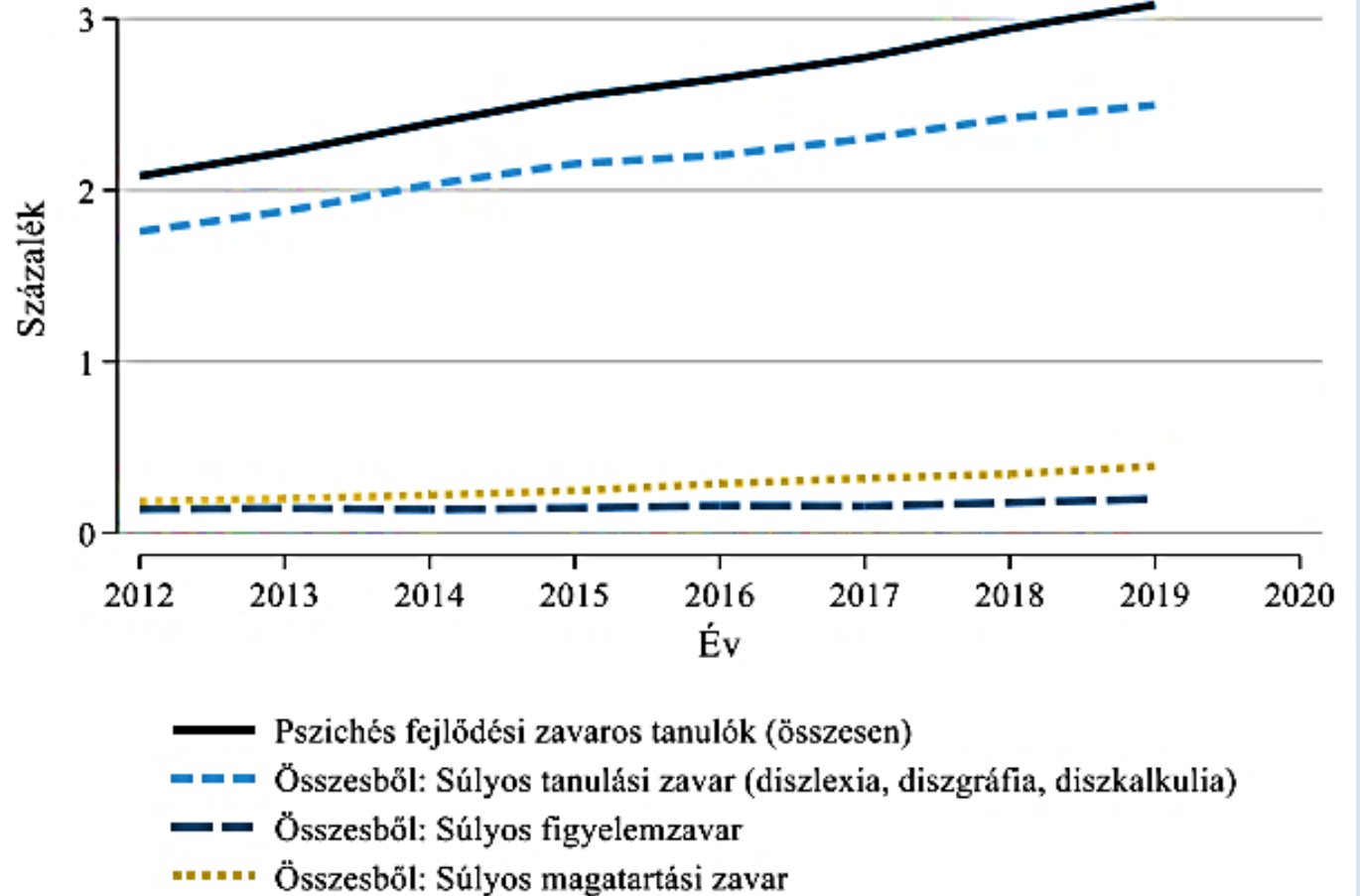
A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók százalékaránya (2010-2020)

Az integráció térnyerése – pszichés fejlődési zavar

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók száma az elmúlt években folyamatosan emelkedett.

Legmagasabb az arányuk:

- az érettségit nem adó szakképzésben
- a Híd-programban.

Az integráció térnyerésének hatása

Új feladatokat jelöl ki az oktatás és nevelés egyes szinterein:

- A tanítók, tanárok, oktatók és szakemberek kooperációja → Teamtanítás, mentori rendszer
- Szükségletorientált ellátás:
  - ⑩ differenciálás (többszintű tanulásszervezés, a tanulók egyéni jellemzőinek ismerete)
  - ⑩ Személyre szabott tanulás – egyéni tanulási utak
  - ⑩ Személyre szabott értékelési rendszer
  - ⑩ Tanulási környezet újragondolása

Ehhez szükséges kulcs:

- ✓ módszertani megújulás
- ✓ szemléletformálás (út az inklúzió felé)
  - ✓ tudásbővítés
  - ✓ attitűdváltás

Szemléletbeli változások

- Integráció, inklúzió – szélesedett a fogadó intézmények köre (alap-, közép- és felsőfokú oktatás)
- Esélyegyenlőség biztosítása – terepei, módjai
- Személyközpontúság (vs. fogyatékoság-központúság)
- Aktív szerep
- Rendszerszemlélet (bio-pszicho-szociális nézőpont)
- A tanulási zavar értelmezésének változása
  - Nem fogyatékoság, hanem adottság a(z egyre szélesedő) neurodiverzitás révén megjelenő variáns
  - A tanulási zavar egy sajátos információfeldolgozási mód, amelynek (egyre inkább) vannak előnyei
  - Ez a szakmában már jelenlévő, a köztudatba kevésbé, de egyre inkább beépülő nézőpont
- A tanulási zavarral élők számának növekedése jelzi az oktatási-nevelési rendszerünk hiátusait („náluk durran ki a lufi” – Gyarmathy, 2015)

Törvényi változások

- 2013. 02. 26. Tankötelezettség életkori megkötésének megváltozása
  - Kezdeté 6-8 helyett 6 évesen (max. egy évvel kitolható az OH döntése alapján, amit január 18-ig lehet kérvényezni).
  - Vége 18 helyett 16 évesen, de SNI esetén 20 helyett 23 éves korig meghosszabbítható.
- 2018. 09. 01. „Tárgyszabályozás-törvény”, BTMN kivezetésének szándéka
  - Tantárgy(rész) értékelése alóli mentesítés nem adható BTMN esetén (a régiékek érvényben maradnak).
- 2020. 09. 01. Pedagógus munkakörök betöltéséhez szükséges végzettségek fellazítása
  - Óvodapedagógusi, tanítói, tanári végzettségű pedagógus is alkalmazható gyógypedagógus munkakörben (min. 7 év gyakorlat 1996. szept. 1. előtt)

Események

➤ Covid-időszak

- A tanulási zavarral élők nehezen boldogultak az online tanítás időszakaiban.

➤ Migrációs mozgások, globalizáció

- Többnyelvű családok számának emelkedése – nehezített helyzet a diszlexiás gyerekek számára

Kutatási eredmények

Kutatási eredmények

Tanulási zavarral küzdő diákokat vajon mi teszi – mi teheti – rezilienssé a lemorzsolódással szemben:

- szülő iskolázottsága
- a gyógypedagógiai habilitációs és rehabilitáció
- mérésre épülő értékelési rendszer, finanszírozási gyakorlat, tervezés és esélykiegyenlítés

Konzekvencia: a hazai köznevelés esélykiegyenlítő szerepe az SNI populációban is igen csekély (tanulási zavar esetén nincs kellő kompenzáció)

Kutatási eredmények

Diszlexiás tanulók fejlesztésének új iránya

Sound Linkage-program:

- olvasásfejlesztő program
- könyvolvasással kezdődik és végződik,
- közte pedig fonológiai, morfológiai, szintaktikai, pragmatikai tudatosságot fejlesztő gyakorlatokat végeznek,
- a program fő tényezője: szintezett olvasókönyvek.

Ilyen szintezett olvasókönyveket már a magyar könyvpiacra is lehet kapni!

Kutatási eredmények

Diszlexiás tanulók nyelvtanulásának új iránya

ENGaGe digitális tananyag :

- a 4-8. osztályos, integráltan oktatott általános iskolai tanulók számára készült speciális tananyag
- A tananyag egyes leckéi speciális fejlesztő feladatokat tartalmaznak (pl. memóriafejlesztő gyakorlatok, vizuális támogatás a szókincs és nyelvtan elsajátítására)
- Eközben integrált nyelvi készségfejlesztés (nyelvtan és a szókincs együtt jelenik meg).

Az infokommunikációs fejlődés hatása

A háttér folyamatok megértésében, a diagnosztikában és a terápiában is jelentős.

- Tekintetkövetéses vizsgálatok (eye-tracking)
- Neurofeedback módszer
- EEG és egyre finomodó képalkotó eljárások – érintett agyi struktúrák működésének feltárása

Előttünk áll:

- Tankönyvek, munkafüzetek adaptálása (betűméret, kontraszt, elrendezés, vizuális megjelenítés, stb.)
- Személyes jegyzetelési segítő alkalmazása
- Tanár által készített óravázlatokhoz való hozzájutás
- Laptop biztosítása
- Felolvasó programok, hangos könyvek
- Alacsonyabb osztálylétszámok
- Pedagógusképzés, (szak)oktatók képzése
- Fejlesztési és korrepetálási lehetőségek megfelelő számban
- Sokat finomodott a törvényi szabályozás, de a gyakorlat el van maradva mögötte (okok: szakemberhiány, tájékozatlanság, túlterheltség,...)

Felhasznált irodalom

Gereben F. (2008) Gyógypedagógia a változó világban. In: *Gyógypedagógiai Szemle, 2008/3.* p. 161-170.

Juhász V. (2020) Az új kutatási eredmények beépítése a diszlexiások fejlesztésébe. *Új pedagógiai szemle 70(9-10.) p. 28-45.*

Juhász V. (2020) Az új kutatási eredmények beépítése a diszlexiások fejlesztésébe. *Új pedagógiai szemle 70(9-10.) p. 28-45.*

Mohai, K., Perlusz, A., & Katona, N. (2020) Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára.

Sarkadi Á. (2008) A felsőoktatásban tanuló diszlexiás hallgatók jogai az idegennyelv-tanulás terén. In: *Új Pedagógiai Szemle 2008/4*

Vida G. (2019) Reziliencia és SNI–Tanulási zavarral küzdő középiskolások lemorzsolódásának háttérváltozói. *Új pedagógiai szemle 69(9-10.) p. 57-72.*

Vida G.(2017) Miként lesz a tanulási zavar diagnózisa stigma – Avagy mi a fontosabb: a diagnózis vagy a gyermek? In: *Új Pedagógiai Szemle 2017/3-4.*

Köszönjük a figyelmet!